

ИВАН ЕФРЕМОВ

ПЕТ КАРТИНИ

Превод от руски: Ана Маркова, 1986

chitanka.info

Крес — операторът на главната антарктическа станция ППВ се наведе над графика, когато от глъбината на екрана го повика приятелски глас. Зарадван и мъничко смутен от внезапното обаждане, той се вглеждаше в лицето на училищния си другар. Същият — и все пак различен... Сякаш нещо друго е отпечатано върху самата същност на човека, в него са по-различни и усмивката, и очите.

— Не те очаквах толкова бързо. Само преди два дни показваха вашето завръщане. Защо кацнахте на древния космодрум Байконур вместо на Ел-Хомра?

— Ще ти разкажа после. Включиха ме само за четири минути — колкото да науча шифъра на канала ти за гости.

Крес съобщи необходимите цифри и добави:

— Можем да се видим още днес в двадесет часа по среднопланетно време на Източното полукулбо. Дойде моят ред да гледам петте картини, а ти също не си ги виждал. Ще ми открият канала за гости, макар това да съвпада с дежурството в направляващата кула. Впрочем, ще видиш още двама стари приятели. Поканих нашия Алк — той така си и остана художник. Ще дойде и самата ТА...

— Нима тя вече се е върнала от Петте Тъмни Звезди?

— Ще я видиш, защото именно тя, нейната група намери петте картини. Тя ще даде обяснения на изложбата в Съвета за звездоплаване.

Скъпернически отмерените минути изтекоха. Крес се върна към графика за транспортировката. Важността на задачата не го смущаваше, той беше участник в оводняването на пустините Калахари и Намиб в Южна Африка. Сега предстоеше да се прехвърли цяло море прясна вода на Австралийския материк. Преди стотици години непресметнатото оросяване на пустините с подземни води доведе там до масово осоляване на почвите, а недрата на материка можеха да дадат само силно минерализирана вряла вода.

Опресняването на морската вода не беше проблем, ала отровната дестилирана вода трябваше да се подлага на сложна химическа обработка. Отдавна бе известно колко много вещества, макар и в нищожни количества, бяха разтворени в сложната структура на водата — минерала, считан някога за най-простия. Без тези вещества водата не можеше да служи на живота, а колосалните количества, необходими

за оросяването на целия материк, изискваха толкова труд, че не оправдаваха нито земеделието, нито скотовъдството в Австралия.

Както винаги, изход от задънената улица се намери по-рано, отколкото се очакваше, и то в неочеквано направление. Изобретен бе способ за пренасяне на водни молекули в потоци от заредени частици. Създаваше се нещо като ураганен вятър, който издигаше исполинската си дъга в стратосферата и пренасяше всякакви количества вода. А тук, на ледения щит на антарктическия материк, неголяма термоядрена станция даваше кубически километри прясна вода.

Планетарният икономически съвет тържествуваше, че се отказа на времето от проекта за разтапяне на антарктическите ледове и повишаване нивото на океаните. Нямаше нужда да се смесва прясната вода със солената, когато сега стана възможно да се изливат огромни количества от нея във всяка точка на планетата. След промивката на осолените почви на Австралия, предстоеше оводняването на Сахара, промиването на Голямата Солена пустиня в Иран, създаването на пресноводни езера-морета в Централна Азия.

Крес се свърза със станцията, укрита дълбоко под слоя лед. Всичко беше готово за създаването на зареден поток. Непредаваемо ниското бръмчене на изльчвателите затрудняваше разговорите, даже в добре изолираното помещение на главния пулт. Крес включи сигналите за предупреждаване.

Крес още веднъж провери настройката и влезе в миниатюрната кабинка, мълниеносно устремила се към 1600-метровата кула за наблюдение. Някога хората се стараеха да скрият всичко най-важно под земята — отглас от епохите на опасности и войни. Сега повечето наблюдателни и управленически постове се намираха във високи кули. Считаше се, че човек, извисен над земята, по-добре усеща себе си и концентрира в себе си възел от напрежение и внимание.

Стаята върху кулата се люлееше, но не трептеше под нескончаемите ветрове на Антарктика. Антивибраторите надеждно охраняваха човека и неговите прибори. Крес седна удобно, обхващайки с поглед четирите големи екрана. В двата крайни се виждаха, подобните на бавно поклащащи се цветя, насочващи кули на островите Макуори и Принц Едуард. От Крес ги отделяше повече от четири хиляди километра. Кривината на земната повърхност не позволяваше от такова разстояние да се види най-високия земен връх

— Джомолунгма, но въртящите се синхронно с планетата спътници обезпечаваха телевизионните предавания.

След няколко минути животворен дъжд ще завали над пустините на Западна Австралия. Една след друга кулите съобщаваха за преминаването му. Макуори, Тасмания, Балларат, Мосгрейв... Непрекъснат обилен дъжд над половината материк. Чак в края на дежурството може да се намали наполовина интензивността му, но не повече.

Крес огледа лентите, които бавно се показваха в прозорчетата на приборите. Мелодично и ритмично поеха охранителните автомати. Всичко е наред! И операторът превключи страничния еcran на своя личен канал. Точно в дванадесет часа от него го приветствуваха приятелите.

Току-що завърналият се звезден летец Ниокан, художникът Алек с ласкавото си и безпомощно изражение на удивено дете... Те едва успяха да се погледнат един друг и да разменят по няколко фрази, когато на четвъртия еcran се появи ТА. Тя стоеше в кръгло помещение под просветкация многоканален приемник ТВФ. Този запис беше направен преди около два месеца.

Изследователката на древното изкуство не скриваше щастиято си. Действително беше изключителен шанс за изследователи да се натъкне сред милиардите произведения на живописта, натрупали се за столетия, на нужните картини.

В миналото изкуството много изоставаше от живота. Беше поразително да се наблюдава с какво упорство художниците, когато човечеството беше на прага на Космоса, продължаваха да рисуват ландшафти и натюроморти, забавляваха се с игри на цветовете и постепенно стигнаха до пълното отрицание както на формата, така и на съдържанието. Годините на търсене не донесоха даже една единствена космическа картина, създадена по маниера на времето — върху платно с минерални бои на маслена основа.

Бяха известни множество графики, служещи за илюстрации на древните книги за бъдещето, които са считали белетристиката втора ръка и отпечатвали на най-долнопробна хартия, непозволяваща добър отпечатък. Тя се разпадаше на прах след тридесет години. Само обвивките на тези евтини книжки са били цветни и тъкмо за тях се създавали и цветните илюстрации.

Нито музеите, нито специалните художествени издания са се занимавали с тези картини, оценявани съвсем ниско. Най-поразителното беше, че в този период от историята художниците са създали колосално количество нелепи произведения. Орнаменталното изкуство изведнъж започнало да се ценят като отражение на дълбоки идеи и станало познато под названието абстрактна живопис или скулптура. В този период са живеели много хора с лош вкус, затичани подир модата, така нареченото масово увлечение по музика, дрехи, изкуство, засягащо даже човешкото поведение.

Не изведнъж са разбрали, че изкривените и раздробени форми, перспективите и цветопреходите представляват закономерния в психиката на шизоида стремеж към извращаване на обкръжаващата действителност. За това време милиони нелепи картини и чудовищни скулптури, повече прилични на утилитарни детайли, са запълвали музеите, наравно с произведенията на противоположното направление — увлечено по натуралистичните планове. Сред тях потънали картините на скулпторите, на истинските художници, търсачите на нов дух в настъпващата нова историческа епоха.

Накрая, преглеждайки микрофилмите на старите албуми, изследователите откриха художника, посветил себе си на Космоса. Мненията на експертите се разминаваха, когато въпросът опря до истинското му име. Някои смятаха, че то е било „сокол“ — руското название на хищна птица. Други откриваха смисъла му в руската дума „сок“, означаваща течност на растение или плод.

ТА упорито продължаваше търсенията си и така намери и петте картини. Находката предизвика жив интерес — беше открит единственият руски художник на Космоса, творил в самото начало на космическата ера.

Накрая му дадоха нежното прозвище „Руският Сокол“ и планетата сега гледаше цветните електронни репродукции на картините му.

Те се появяваха на екраните, съпроводени от обясненията на ТА. На първата картина бялата следа на звездолет прорязваше заплашително виолетовото буреносно небе на Венера, обсипано от пурпурни ивици. Бледите зелено-гъльбови огънчета на електрическите бури избухнаха над виолетовия океан.

Върху втората и третата картина можеха да се видят различни ракурси на планетите с двойни звезди. Резките колебания в температурите там правеха невъзможен живота от земен тип, но животът въпреки всичко съществуващо във вид на кристали. Върху едната картина имаше червено слънце, върху другата — гълъбово и дисковиден земен звездолет проникващо в света на двойното слънце и кристалния живот.

Четвъртата картина беше посветена на първата среща между земни хора и мислещи същества от друг свят.

Художникът не се беше опитал да изобрази тези същества, вероятно защото по негово време са господствували идеите за многообразието във формите на мислещата материя. Той е нарисувал среща с творението на чужда цивилизация — гигантски електронен мозък, управляващ с роботи автоматичните устройства на планетата.

Върху петата и последна картина личеше автоматична станция, която взимаше пробы от атмосферата на Сатурн.

Картините се повтаряха върху еcranите в бавен ред. След това се уедриха отделни детайли и еcranът угасна.

— Порази ме най-силно невероятното му въображение! — възклика ТА. — Та те още нищо не са могли да видят в Космоса, освен собствената си планета и Луната. Но колко вярно е нарисувано всичко!

— Удивен съм — присъедини се Алек. — Особено щом разбрах, че този художник е живял във време, когато човек вече е загубил първобитните си възприятия... Но още не е достигнал синтез между емоции и интелект.

— Аз разбирам! — възрази Крес. — Човешкият мозък инстинктивно е схващал законите на Космоса и ги е въплътявал в образи. И затова художникът е предугадил изумрудните оттенъци в дисперсното сияние на Сатурн, виолетовото небе на Венера и електрическите бури.

— Тогавашната научна фантастика е показвала поразителна способност да „виждат“ онова, което никой още не е видял — замислено вметна Ниокан.

— И въпреки всичко нито една от петте картини не предава усещането от първото кацане на неизвестна планета, възторга на

очекването и тревогата от възможната опасност, вероятността от ужасно разочарование при близка среща.

— Особено, когато се очаква среща с разумен живот — каза ТА.

— О, да, когато ви се привиждат постройки и мостове в планините и овразите или канали в равнините. И колкото повече се приближавате, толкова повече откривате, че виждате всъщност илюзия, че това е игра на пренапрегнатото въображение.

— Спомнете си странните планети, където даже облаци се насочени към нас копия. Гъстата мъгла се извива като гигантски дракон и ви гледа упорито и сляпо, скривайки под себе си мрачните и зловещи планини... — И ТА отпусна глава, сякаш си спомняше тъмните планети, впечатлението от които още не можеше да изтрие сияещата прекрасна Земя.

— Главното е — забеляза Ниокан — това общо чувство за безкрайността на Космоса тук, редом, зад прага на нашия земен дом.

— Действително няма предел в желанието ни да изследваме неговите бездни! Разнообразието на Вселената е неизчерпаемо — спокойно забеляза Крес.

Другарите му отвърнаха с жестове на съгласие...

Думите му потънаха в гръмкото ехо на рязък звук.

— Довиждане приятели! — Крес изключи канала за гости.

Крес усили захранването и търпеливо чакаше края на бурята. Той се стараеше да си представи хората от миналото, които пристъпиха първи към Космоса... Онези първи строители на обществото, които започнаха да предвиждат и покоряват неустойчивата и неопределената преди това, съдба на човечеството.

Публикувано в списание „Криле“, брой 4/1987 г.
Преводът е със съкращения.
Разказът се публикува за първи път на български език.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.